

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНА ЛІТЕРАТУРА ПОРІВНЯНА З ДОРОГОЦІННИМ МЕТАЛОМ

Бєлих Т.В.

Інституту кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України
м. Київ, України

***Анотація.** У науковій статті висвітлено основні аспекти популяризації наукових знань як однієї з найважливіших задач ученого і його професійним обов'язком.*

***Ключові слова:** наукова література, популяризація літератури, діти.*

Bielykh T.V. POPULAR SCIENTIFIC LITERATURE COMPARED TO PRECIOUS METAL

***Summary.** The scientific article highlights the main aspects of the popularization of scientific knowledge as one of the most important tasks of a scientist and his professional duty.*

***Keywords:** scientific literature, popularization of literature, children.*

Вступ. О, по телевізору показують бойовик, а потім ще й трилер. Книжки-фентезі, детективи – закличні, яскраві обкладинки. Читаються без зусиль, час летить непомітно.

Поставив іграшку для комп'ютера: доганяєш, стріляєш, вбиваєш. Захоплює!

Звичайно, є комп'ютерні ігри, які сприяють розвитку когнітивних навичок, включаючи логічне мислення, реакцію, просторове сприйняття. Однак важливо пам'ятати про міру та здоровий баланс, щоб ігри не заміняли інші важливі сторони життя.

Результати дослідження. Американський письменник-фантаст Рей Бредбері казав: «Люди надто багато працюють за комп'ютерами... замість слухати і чути один одного». Додамо: і читати хороші книжки.

Ігри можна використовувати для розвитку та розваги, але не треба втрачати при цьому здоровий глузд. Не можна витратити багато часу на «стрілялки-наздоганялки».

Дорогоцінного, безвідворотно втраченого часу, згаяного на що?!

А в цей час хтось із ваших однолітків наполегливо опановує поки ще заважку для нього статтю з науково-пізнавального журналу, намагається засвоїти книжку про властивості та розвиток пам'яті, про ораторське мистецтво, про організацію розумової діяльності, уважно читає класиків літератури й намагається їх зрозуміти. Вдивляється в реальний світ і хоче його пізнати.

Різні особистості формуються в цих групах.

Є легке читиво, яке саме лізе в очі, кричить з усіх вітрин та розкладок, всюди рекламується. І є серйозна література для наполегливої розумової праці.

Мені пригадується давно прочитане оповідання про ведмежатка, якого мати-ведмедиця привела на задвірки якогось лісового мотелю. Дурненькому, маленькому ведмежаті так сподобалося вилизувати склянки з-під варення, згущеного молока, що він зовсім перестав вишукувати корінці, плоди, мурашники. Адже ці заняття, як йому здавалося, значно важчі й нецікаві. Внаслідок такого одноманітного й примітивного харчування в нього розвинувся рахіт, кістки стали тонкими, зір погіршився й шерсть облізла. Пізнаєте портрет? Те ж відбувається й за подібного розумового «харчування».

Ви, наші юні читачі, живете у ХХІ столітті, в реальному, а не віртуальному світі. Вам треба багато пізнати з того, що людство вже напрацювало в науці, культурі, політиці, людських взаєминах, вам треба йти далі, жити цікаво, не бути примітивними.

На жаль, зараз нав'язується багато псевдонаукового, спотворюються поняття добра і зла, пропагується легке та «красиве» життя.

В Китаї Конфуція (500 років до н.е.) називають «вчителем десяти тисяч поколінь».

Він казав: *«Той, хто вчиться, але не мислить – втратить себе, той, хто мислить, але не вчиться – занапасть себе».*

Якщо проаналізувати інформацію про конкурс абітурієнтів під час вступів, про рівень знань, продемонстрованих на вступних іспитах, а також знань, показаних на перших лекціях тими, хто став студентом, можна зробити відповідні висновки.

А результати вступних іспитів такі: у всі провідні університети країни на природничі факультети конкурс був трохи більшим за одного кандидата на місце.

На перших семінарах виявилось, що великий відсоток щасливих першокурсників мають слабкі знання з основних дисциплін. На мій погляд – це ознаки інтелектуальної, наукової та індустріальної катастрофи в державі.

Окрім цього, такі факти говорять ще й про те, що учні не знають, а тому і не люблять математику, фізику, хімію. Для порівняння, у 60-і, 70-і роки минулого століття на ці факультети конкурс був більше десяти осіб на місце. Невже школярі тих років були розумніші за нинішніх?!

Всі діти від народження талановиті, и серед них частка обдарованих у математиці, фізиці, біології, музиці, літературі і т.п. приблизно однакова у всі часи.

Все залежить від того, як їх вчать і до чого формують у них зацікавленість.

Причин нинішнього стану освіти безліч і більшість з них очевидна. Але зараз хочу зробити акцент на вихованні у вас, школярі, допитливості й потягу до пізнання, які є визначними під час вибору профілю вищої освіти та подальшого шляху в науку. А ці якості в першу чергу можна розвинути читаючи науково-пізнавальну літературу.

Відомо, що інтелект нації залежить від літератури, яку читає молоде покоління. А що читає наша молодь?

„Загибель армії – це біда, загибель інтелекту нації – це катастрофа” – казав Наполеон.

Хто ж буде розвивати нашу науку, яка була однією з провідних у світі?

В кращих інститутах країни різко знизився набір до аспірантури.

Ви, нинішні школярі, повинні бути освіченими і жити в освіченій країні. Вчіться, думайте, аналізуйте, робіть висновки. Ви не маєте права бути байдужими й пасивними.

Відомий фізик, лауреат Нобелівської премії Федерік Жоліо-Кюрі казав: *„Країна яка не розвиває науку, невідворотно перетворюється на колонію”*.

Багато людей працювало і працює над створенням кожного номера журналу «Країна знань». Видавати науково-популярний журнал для юнацтва в нинішніх умовах – важка праця.

Але, добре розуміючи, що популяризація наукових знань є однією з найважливіших задач ученого і його професійним обов'язком, ми створюємо наш журнал, а наші автори – вчені України, виконують свій обов'язок з честю.

В кожній статті ми намагаємось зацікавити вас науковим пізнанням, розповісти вам про цікаве з різних галузей науки. Пам'ятайте: непотрібних знань немає. Все, що ви пізнаєте, обов'язково стане в нагоді вам у майбутньому.

Одне з основних завдань журналу «Країна знань» висловив ще у XVI столітті Мішель Екем де Монтень – французький філософ і письменник епохи Відродження: *«...найголовніше – це прищепити смак і любов до науки, інакше ми виховаємо просто ослів, які навантажені книжковою мудрістю»*.

Про цінності науково-популярної літератури красиво висловився І.В. Петрянов-Соколов (1907–1996), академік, фізико-хімік, головний редактор журналу «Хімія і життя» і серії книг «Учені – школяреві»: *«Якщо прийняту форму передачі*

наукової інформації – наукові та технічні журнали і монографії – можна порівняти з золотоносною рудою, то науково-популярну літературу – з дорогоцінним металом».

Висновки. Головна мета нашої роботи – щоб більше молоді стало займатися наукою. На плечі молоді ляже важка, але почесна, праця повернути колишню славу вітчизняної науки.

Наведу слова великого вченого нашої країни, який зробив світові відкриття в науці, який багато років очолював Національну академію наук України, Бориса Євгеновича Патона:

«Молодь – це все. Не буде молоді – не буде наукових шкіл, а наукові школи – це те, на чому тримається наука».

«Потрібно працювати. І бути оптимістами, хоча це і важко, й іноді здається штучним. Але крім оптимізму необхідна і віра в майбутнє науки. Без цього не можна. І наука знову зможе робити все, що їй належить».